

Kraj Vysočina

Kraj Vysočina je vyšší územní samosprávný celek ležící na pomezí Čech a Moravy. Má centrální polohu v rámci ČR. Jeho povrch je tvořen pahorkatinami a vrchovinami **Českomoravské vrchoviny**. Nejvyšším bodem kraje je vrch **Javořice** (837 m n. m.) v Javořické vrchovině. Území kraje je pramennou oblastí významných českých a moravských řek, např. **Doubravy, Sázavy, Želivky, Nežárky, Moravské Dyje, Jihlavy, Oslavy, Svratky**.

Rozlohou je kraj Vysočina krajem **nadprůměrné velikosti** - pouze 4 kraje ČR mají větší plošnou velikost. Při srovnání z hlediska počtu obyvatel se však kraj Vysočina dostává do dolní poloviny pomyslného žebříčku, hustotou zalidnění 75,3 obyvatel na 1 km² patří mezi tři nejméně zalidněné regiony ČR.

Poloha kraje Vysočina v rámci střední Evropy, resp. Evropy je poměrně exponovaná. Území kraje je součástí hlavní střeoevropské urbanizované osy (Berlín - Praha - Vídeň/Bratislava - Budapešť), která je v širším kontextu součástí hlavní komunikační spojnice severní Evropy a Skandinávie s jihovýchodní Evropou a západní Asií.

Název kraje Vysočina je odvozen od názvu Českomoravské vrchoviny, vyvýšené zvlněné krajiny mezi oběma historickými zeměmi České republiky. Ta dosahuje nadmořské výšky přes osm set metrů ve dvou výrazných masivech, **Žďárských vrších** na severu kraje a **Jihlavských vrších** na jihozápadě. Hlavní evropské rozvodí táhnoucí se podél bývalé zemské hranice dělí kraj na dvě téměř stejné části.

Kraj je umístěn v dopravním i populačním středu země. Na východě sousedí s krajem Jihomoravským, na západě má společnou hranici s krajem Jihočeským a Středočeským a na severovýchodě s krajem Pardubickým. Ekonomika východní části kraje je ovlivněna sousedící brněnskou aglomerací, severozápadní část kraje je již spádovou oblastí hlavního města Prahy.

Vysočina patří mezi chladnější části země s průměrnou roční teplotou 5-7 stupňů C. Původní prales byl přeměněn generacemi lidí do podoby zvlněné kulturní stepi, rozčleněné táhlými kopci, údolními a množstvím lesů a hájků. Masivy kulturního lesa pokrývají především nejvyšší

část kraje. Každý potok je přehrazen řadou rybníků, které plní funkce od hospodářských přes rekreační až po krajnotvorné. Nedostatek velkých ložisek rud Vysočinu ochránil před devastací důlní činností.

Vývoj kraje byl výrazně ovlivněn přírodními podmínkami. Vysočina se tak vždy řadila mezi chudší kraje země, na druhou stranu jí to uchránilo před znečištěním životního prostředí a vznikem velkých území devastovaných průmyslovým rozvojem. Snad proto dnes patří mezi ty části země, které se rozvíjejí nejrychleji.

Výhodou Vysočiny je zachované čisté životní prostředí. Vzhledem k přírodním i dopravním podmínkám zde vznikly především podniky, které neznečišťují životní prostředí a nové investice jsou budovány již s ohledem na přísné normy. Jako největší znečišťovatel ovzduší se tak jednoznačně projevuje dálnice, kontaminace půdy je v porovnání s ostatními kraji zanedbatelná. I díky tomu se jako první z krajů stal členem organizace zdravých měst a regionů a nese titul "zdravý kraj Vysočina".

Přírodní podmínky rozptýlily obyvatele Vysočiny do více než tisíce sídel, které jsou propojeny hustou sítí silnic. Pro Vysočinu jsou charakteristické malé vesnice nepříliš vzdálené od místního centra, kterým bývá klidné malé město mezi třemi a deseti tisíci obyvatel. Pouze ve čtyřech městech žije více než 20 tisíc obyvatel, **historické krajské město Jihlava dosahuje počtu padesáti tisíc.**

Historie zanechala na Vysočině množství památek, z nichž tři, centrum **Telče**, klášterní kostel na **Zelené Hoře** u Žďáru nad Sázavou a **Židovská čtvrť v Třebíči** jsou zařazeny mezi světové kulturní dědictví UNESCO. Stopy dějin doplňují dílo člověka v krajině a dotvářejí její krásu.

Vysočina je místem, kde se dá dobře žít, pracovat, podnikat nebo jenom přijet na návštěvu za poznáním a odpočinkem.

Prostuduj text a písemně odpověz na otázky:

1. Se kterými kraji sousedí Kraj Vysočina ?
2. Jak moc je kraj zalidněný ?
3. Jaké je životní prostředí kraje ?
4. Která města kraje jsou zařazena mezi svět. kulturní dědictví UNESCO ?
5. Jaké je průměrná teplota kraje ?
6. Které řeky v kraji pramení ?